

játék az állatoknál, úgy a művészet az embereknél részt vesz ebben a létért való küzdelemben: erőben tartja a játékosztont, a mi az utódoknak — mert a játék mintegy iskolája az élet komoly küzdelmeinek — a létért való küzdelemben szükséges. Érdekes lett volna e nézetnek értékesítése vagy kritikája.

Ezek után bátran ajánlhatjuk mindenkinek, különösen tanár embernek, e nagy munka elolvasását. Eredeti gondolatokat és azok eredményeit, mély megfigyeléseket és pozitív tudományt talál benne: ezekre pedig nagy szükségünk van.

CSÁSZÁR ELEMÉR.

Útmutató a magyar nyelv tanításához a direkt módszer alapján a beszéd- és értelemgyakorlatok anyagának feldolgozásával a nem magyar anyanyelvű népiskolák első osztálya részére. Tanítók és tanítójelöltek használatára. Irták: *Göndör Károly* igazgató, és *Mihalicska J., Riszpler R., Zelliger A.*, népiskolai tanítók Pozsonyban. Budapest, 1898. Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai). 8°. 108 l. Ára 80 kr.

Általános a panasz, hogy a magyar nyelv terjesztése és térfoglalása nem halad oly mértékben, a hogyan azt hazánk legjobbjai óhajtják. Szóba került a dolog az 1896-iki tanügyi kongresszuson is, a hol egyhangúlag elhatározták, hogy a magyar nyelv tanításának a nemzetiségi érdekek népiskoláiban intenzívebbnek kell lennie. De itt az a kérdés: hogy és miként történjék az? A felelet egyszerű. Szakítani kell a régi methodussal, mely szerint a magyar nyelvet a fordítás és grammatizálás fölötté fáradságos és mégis csekély eredményre vezető úton tanították. A magyar *beszéd* tanítására az egyedüli helyes mód csak is a *direkt módszer* lehet, vagy is a közvetlen szemléltetésen alapuló *beszédre* való tanítás. E módszer legjobban felel meg a gyermek természetének és a kívánt eredményre biztosan vezet.

Az előttem levő «*Útmutató*» a népiskola első évi anyagát foglalja magában, és a német anyanyelvű népiskolák gyermekeit veszi tekintetbe. Az «*Útmutató*» célja nem magyar grammatikát, hanem *magyar beszédet* tanítani. És e cél annak segítségével könnyen és biztosan el lehet érni. Fődolog az, hogy a tanító a tanításnak e legelsőbb fokán mindent, a mit mond, a mit tesz, közvetlen szemléltetésre alapítson. A tanító mindent, a mi szóba jó, legyen az tárgy, tulajdonság vagy cselekvés, bemutat és ismertet, még pedig a hol csak lehetséges, eredetiben, a hol pedig az nem állana rendelkezésére, ott hű mintát vagy jó ábrát használ. Az anyagkörök: a szülői ház, az iskola, a templom stb. E nagyobb köröknek ismét kisebb körei vannak. Mondhatni, hogy már ötven—száz szó elsajátítása után jó, összefüggő mondatokat megtanul a gyermek, még

pedig játszva. A szerzők derék, fáradságos munkát végeztek s valóban jó «Útmutatót» adtak a tanítók és tanítójelöltek kezébe. De szolgálatot tettek a magyar közművelődésnek általában, mert a füzet célja a magyar nyelvet s azzal a nemzeti szellemet egyaránt terjeszteni. Az egyes leczkék részletesen vannak kidolgozva, az anyag bő, úgy, hogy a tanító egyet-mást ki is hagyhat. A versecskék, mesék, elbeszélések, közmondások jók, a gyermek felfogásának megfelelők. Ajánlom az «Útmutatót» a tanító uraknak szíves figyelmébe, s azt tartom, hogy az «Útmutató» rövid idő alatt nélkülözhetetlen vademecumja lesz a tanítóknak és a tanítójelölteknek. Kiállítása jó, ára megfelelő.

WAGNER LAJOS.

Német olvasó- és gyakorlókönyv teljes nyelvtannal. Közép- és polgári iskolák alsóbb osztályai számára írta *Orosz Alajos*, főgymn. tanár. Budapest, 1898. Az Eggenberger-féle könyvkereskedés kiadása. Ára 1 frt 10 kr.

Tudtommal ez a negyedik új német nyelvtan alig egy év leforgása alatt. Andrei Ákos, Demek Győző és Schuber Mátyás után most Orosz Alajos, szatmári főgymnasiumi tanár próbálkozott meg azzal a feladattal, hogy oly nyelvkönyvet szerkesztszen, mely alkalmas volna a német nyelvi oktatás gyakorlativá tételére. Mert szó a mi szó, német nyelvtanításunk eddigelé körülbelül azon a csapáson haladt, melyet a klasszikus nyelvek tanításánál szokás követni s épen ezért nem volt eléggé gyakorlati. Nagyon is a grammatikai és irodalmi célú szolgálta s a nyelvnek — mely pedig *élő* nyelv — szóban és írásban való használatára kevesebb gondot fordított.

Nem kívánom itt feszegetni, hogy mit tartok én a modern nyelvtanítás végcéljának, csak azt jegyzem meg, hogy nézetem szerint a Bartos Fülöp ismertette amerikai szakvélemények igen tanulságosak, de nem sokat nyomnak a latban; egy kis jóakarattal bizonyára ugyanannyi ellenkező értelmű nyilatkozatot is be lehetne az újvilág tanfériaitól mutatni. Minden «nyilatkozatnál» ékesebben szólnak a tények. Már pedig tény, hogy Németország számos iskolájában az elért végcél mégsem merő utópia. De határozzuk meg bármiként ezt a végcélú: annyi kétségtelen, hogy minálunk nagyon helyén van a gyakorlatibb cél és módszer hangoztatása. Ezért szívből örülök annak a felpezsdülő munkásságnak, mely német nyelvi tankönyvirodalmunk terén mutatkozik. Talán sok is a jóból, hogy oly sűrűn követik egymást a német nyelvtanok: de a tanításnak csak hasznára lehet, ha a tanárnak a tankönyv kiszemelésénél nagyobb választék áll rendelkezésére.

Orosz Alajos könyve jól átgondolt, tervszerűen kidolgozott, lelkiismeretes munka.